

Souhrn

Disertační práce se zabývá fenoménem spánkové obrny, která je charakterizována tranzitorní poruchou volní hybnosti a fonace vázané na přechod spánku a bdění. Bývá doprovázena děsivými, mnohdy multisenzorickými halucinacemi s intenzivním prožitkem strachu a úzkosti. Vlastní empirická práce je rozdělena do čtyř studií, jejichž předmětem jsou psychologické a elektrofyziologické aspekty spánkové obrny. Cílem je popsat psychologické faktory, které ovlivňují výskyt spánkové obrny a doprovodných jevů, jako jsou obsahy halucinací a emoční prožívání. Navazující studie se zaměřuje na porovnání makrostrukturálních a mikrostrukturálních charakteristik spánku jedinců s opakujícími se epizodami spánkové obrny a zdravé kontrolní skupiny, a to včetně výsledků spektrálních analýz EEG aktivity mozku v průběhu REM spánku.

Zjistili jsme, že osobnostní vlastnosti (především hranice osobnosti a absorpce osobnosti) mohou ovlivňovat charakter epizod spánkové obrny. Potvrdili jsme souvislost mezi výskytem spánkové obrny a nočními můrami, jejichž přítomnost je signifikantním prediktorem frekvence spánkových obrn. Ačkoliv je tato obrna nejčastěji spojována s intenzivním prožitkem strachu, mohou být její epizody – i přes jeho přítomnost – prožívány jako příjemné. Příjemný prožitek epizod spánkových obrn je spojený s osobnostní vlastností otevřenosti k novým zkušenostem a koreluje se schopností lucidního snění. Na základě diagnostických rozhovorů jsme vytvořili kategorizaci jednotlivých doprovodných symptomů a halucinací SP včetně frekvence a míry strachu, kterou způsobují. Nejvíce strachu je spojeno se zrakovými halucinacemi a pocitem „přítomnosti“. Nemožnost volního pohybu během epizod vede ke stejné míře prožívaného strachu jako doprovodné halucinace, oba jevy způsobují středně závažný distres. Polysomnografická studie ukázala prodlouženou latenci NREM 3 spánku u jedinců s opakujícími se epizodami spánkové obrny oproti zdravé kontrolní skupině, jiné rozdíly v makrostrukturálních parametrech nezjistila. REM spánek pacientů se spánkovou obrnou není více fragmentován v porovnání s kontrolní skupinou. Spektrální analýza během REM spánku odhalila vyšší zastoupení beta aktivity v bifrontální oblasti. Domníváme se, že uvedené výsledky naznačují přítomnost určitých přetrvávajících charakteristik spánku, které představují vyšší náchylnost prožívat opakující se epizody spánkové obrny.

Klíčová slova: Porucha spánku, spánková obrna, hypnagogické/hypnopompické halucinace, emoční prožívání, polysomnografické aspekty.